

rentia entis moralis; nam aliqua sunt moraliter bona, alia moraliter mala.

43. Dices. Omne ens morale est bonum: non bonitate physica; haec enim est propria enti physico: ergo bonitate morali. Confirm. 1. Omne ens morale est integrum integritate moralis: sed in hac integritate stat bonitas moralis: ergo. Confirm. 2. Velactus habet totum id, quod habere debet, vel non habet: si primum, est bonus: si secundum, est malus ob privationem: ergo, vel non datur malitia, vel ea stat in privatione. Resp. dist. maj. omne ens morale est bonus, si sit simus ens physicum, conc. ma, si non sit simus ens physicum, neg. ma. & dist. sic min. neg. conseq. Si enim ens morale simul est ens physicum, potest etiam habere proprietatem ens physici, scilicet bonitatem physicam: si autem non sit ens physicum, e.g. si sit pura omissione libera peccaminata, non habet bonitatem physicam, nec etiam moralem, prout ista hic sumitur, nempe pro honestate, aut laudabilitate. Si autem tantum intelligetur per bonitatem moralem delectabilitas objectiva imprudens, talis bonitas non repugnare peccato. Sed de hac non est nunc quæsto.

Ad 1. confirm. dist. maj. omne ens morale est integrum integritate moralis, hoc est, habet omnia, quæ ad eum sicutiam sunt requisita, conc. ma, hoc est, habet omnia, quæ ad honestatem, laudabilitatem, aut conformitatem cum legge sunt requisita. neg. ma. & dist. sic min. neg. conseq. Ad 2. confirm. conc. maj. neg. pri-mam partem minoris; nam, quamvis actus habeat omnia, ad ea ejus sicutiam requiriuntur, si essentia ejus sit mala, ipse non est bonus, sed malus; neque enim actus tantum malus est; quia privat bono, sed etiam; quia subiecto se ipsum adjungit, tanquam aliquod malum.

44. Ob. 8. Si malitia peccati potest stare in entitate positiva, tunc malitia erit perfectio: hoc repugnat in terminis: ergo. Confirm. Malitia juxta nos erit participatio essentiae Divinae: immo DEUS erit eminentia malitia; quia est eminenter omne ens creatum: haec sunt profusab-surdæ: ergo. Resp. 1. retorq. argumentum in ipso actu intrinsecè malo, qui juxta adversarios falem est fundamentum, & exigentia malitia formalis; an DEUS est eminenter odiu DEI: an odium illud est perfectio? an est participatio es-sentiae Divinae? Rursus retorq. in cognitione eronea, qua intellectus gravissime decipitur, seu in errore positivo: an enim DEUS eminenter est error? Resp. 2. dist. ma. malitia est perfectio moralis. neg. maj. est perfectio physica, & quidem non simplex, vel pura, sed mixta maxima imperfectione. conc. maj. & dist. sic min. neg. conseq.

45. Ad confirmationem adverto, quod quando dicunt creatura esse participatio DEI, non significetur, quod creatura sit pars physica, quasi avulsa à Deitate; sed tantum, quod DEO aliquo modo assimiletur in eo, quod, sicut ipse existit, ita creatura etiam exsiftat realiter, non quidem à se, ut DEUS, sed à DEO, & dependenter ab eis concursu: & hoc totum est verum, etiam de actu peccaminoso: quare, si termini rite intelligentur, non est absurdum, in hoc sensu admittere primam partem majo-

ris. Quia tamen alii horrent, has phrases simpliciter admittere, potest diligui prima pars, malitia erit participatio essentiae Divinae, quatenus est ens physicum, actus vitalis, tendens in objec-tum &c. conc. ma. quatenus est imperfectio, & malitia. neg. ma. quia sub hac præcise ratione, & formaliter non dicit ens; nam etiam pura o-missio est imperfectio, & malitia.

Ad alteram partem majoris, noto, quod, esse eminenter aliud significet, habere omnem bonitatem ipsius, demissi imperfectionibus. sic DEUS est eminenter homo; quia continet omnes perfe-ciones hominis puras, e.g. potentiam intelli-gendi, volendi, &c. exclusis imperfectionibus animalitatis, mortalitatis &c. si jam prædicatum aliquod non continet ullam bonitatem (quale est malitia) non potest eminenter contineri, falem in sensu formaliter acceptum; quia non potest bonitas ejus contineri, cum nulla adsit: & hinc non potest dici, quod DEUS eminenter sit ma-litia formaliter talis.

Si autem queras, an DEUS falem sit emi-nenter actus malus. Respondeo, hoc posse ad-mitti in sane sensu, intelligendo, DEUM habere omnem bonitatem, quam habet actus, e.g. existentiam, vitalitatem, tendentiam in objec-tum, vel ejus representationem, demissi imperfectionibus malitia, seu disformitatis cum lege. Simpliciter tamen, & absque restrictione, pro-positiones similes non debent admitti: quia aliqui per eminenter continere videtur intelligere, continere aliquid in eo genere, vel specie maius, e.g. in objecta propositione, DEUM habere maiorem malitiam, quam habeat actus, quod est blasphemum. In forma igitur nego absolute hanc 2. partem majoris, in confirmatione objectam, seu istam propositionem, prout jacet; quia, si malitia formaliter sumatur, est omnino falsa propositio. Si autem velis, poteris ita distinguere 2. p. maj. DEUS erit eminentia malitia formaliter sumpta, neg. realiter sumpta, subdit, erit quo-dam prædicata, vitalitas, existentia, & similia, conc. ma. quoad prædicatum malitia for-maliter sumpta; neg. ma. & distincta sic minore. neg. conseq. Addenda etiam statim retorso in errore positivo intellegit, vel acta voluntatis intinsecè malo.

46. Obj. 9. Juxta nos continetur malitia in DEO, tanquam in idea omnium entium: hoc est absurdum: ergo. Confirm. 1. Juxta nos DEUS est exemplar omnis malitiae: hoc unice est falsum: ergo. Confirm. 2. DEUS est auctor malitiae: hoc est hereticum: ergo. Confirm. 3. DEUS sibi necessario complaceret in malitia, vel saltem ejus possibilite: hoc iterum est turpe: ergo. Confirm. 4. Malitia est forma simpliciter mala: ergo non est subiecto simpliciter mala: hoc autem est falsum: ergo. Confirm. 5. Malitia est aptum medium ad ma-nifestandas perfectiones Divinas, & ad com-plendum ordinem universi, ac pulchritudinem ejus, adeoque est per se intendibilis: hoc ad-mitti non potest: ergo.

Resp. dist. primam partem majoris. Malitia continetur in DEO formaliter, vel eminenter. neg. ma. objectivè, conc. ma. & dist. sic min. neg. conf. Contineri objectivè aliud non dicit, quam, quod à DEO cognoscatur malitia in Di-

na essentia; & quidem etiam ut factibilis, non quidem ex determinatione DEI, sed ex determi-natione creature, cum qua DEUS, tanquam causa per accidens, concurrat; qua de re plu-ra inferius, ubi de auctore peccati.

Ad 1. confirm. neg. maj. sicut, esse ex-emplar virtutis, significat, in se habere formaliter virtutem, cui alii se assimilant, ita etiam, esse exemplar malitia, significat, habere formaliter in se malitiam: quod longissime abest ab optimo DEO. Ad 2. confirm. neg. interim maj. de qua fuse infra. Ad 3. confirm. neg. maj. nam, quidquid sit, an DEUS necessario sibi compla-ceat in quibusdam creaturis possibilibus, certe non complacet sibi in iis, quae ei displaceant, quaque ex ipsis determinatione fieri non pos-sunt. Ad 4. confirm. neg. ant. Malitia est ad summum aliquo modo in genere physico bona, simpliciter autem est mala: intelligendo simpliciter malum non ita, ut excludat omnem bonitatem physicam, sed ut malitia multum preva-leat, sicut antiqui dicunt simpliciter niger, li-cet in oculis, & dentibus habeat quid album, & in labiis quid rubrum.

Ad 5. confirm. neg. maj. Non omne, sine quo alterum esse non potest, dictum medium ad-illud: sed illud tantum dicitur medium, ad quod ponendum aliquis potest moveri ab amore alterius tanquam finis. Sic non dicitur DEUS me-dium ad omnia; cum tamen sine ipso nichil esse possit: nec peccatum est medium ad preten-tiam; quia non potest intendi a salutiter poenitente: nec etiam est medium ad ostendendum juri-mentum vindicativum, vel misericordiam; quia non potest à DEO intendi.

Hoc tamen verum est, quod sine peccato præsupposito, & sine eo, tanquam occasione aliunde data, non possint hæ perfectiones DEI ostendit. Unde DEUS non potest, antecedenter ad peccatum, velle ostendere justitiam suam vindicativam, sed pridè debet prævidere peccatum, aliunde ex determinatione creature li-berè futurum, si creatura sit ponenda in his, vel illis circumstantiis indifferenter; tunc enim potest permettere peccatum, & pro poste-riori rationis intendere ostensionem iure jufi-tis, vel clementia. Sed neque peccatum ser-vit ad pulchritudinem universi; quia potius tur-bat ordinem, ac decorum illius: & debet dein à DEO per alia media reordinari; hinc minime per se intendibilis malitia est: immo neque per accidentem est prudenter intendibilis.

47. Ob. 10. Si malitia peccati commissio-nis est simpliciter mala, eipso stat in priva-tione physica: sed est simpliciter mala, ergo, major videtur esse S. Thomæ, qui q. 1. de malo, a. 1. ad 1. per simpliciter malum videtur intellege-re id, quod nullum habet bonitatem: cuius ex-emplum adducit S. Doctor negationem, seu privationem boni temperamenti in animali, quæ est pura negatio, nullum habens bonitatem, nec physicam. Econtra per malum secundum quid videtur intelligere Angelicus illud, quod, licet sit alius malum, habet tamen in se aliquam bo-nitatem, & est etiam bonum alteri. Sic (quod est exemplum S. Thomæ) ignis, in se bonus, est malus aquæ, min. prob. peccatum ex genere suo

B 3 eo.

Malitia peccati est non tantum sibi in genere moris mala, quatenus seipsum facit, per suam identitatem fecum ipsa in honestam, sed etiam in

eodem genere moris est mala voluntati, quatenus etiam hanc facit in honestam, tanguam radicem, à qua procedit, & tanquam subiectum, in quo recipitur ipsa malitia, tanquam forma. At non etiam malitia peccati est ita mala in genere physico; quia, nec à se, nec ab alio, excludit omnem entitatem: fatem non est in genere physico simpliciter mala, prout simpliciter malum videtur accipi à S. Thoma juxta interpretationem Gorreti, de quo paulo ante. Hic obiter noto, quod etiam id, quod alteri est malum, possit esse bonum in se, & quod malum purum physicum in se, possit esse bonum sicut morale alterius. Sic calor, in se bonus, est malus aquæ: & carentia strumæ, vel sexi digitæ, quæ in se est nihil, seu malum physicum, est bona hominem.

Ad confirm. dist. maj. DEUS potest esse causa omnis mali tantum respectu, si hoc sit malum morale, neg. ma. si non sit malum morale, sed tantum physicum, in secundo sensu, quem explicavimus n. 41. sive afflictivum, & causans dolorem. conc. maj. & concessa minor. dist. primum consequens, peccatum est, non tantum respectu, sed absolute malum, ita, ut neque habeat bonitatem physicam, neg. conseq. est in alio sensu absolute malum, omni consequentiam primam: nego autem iterum secundam, quatenus dicitur, quod malitia dicta sit mala in omni genere, sic, ut non habeat ullam bonitatem, etiam tantum physicam, seu entitatem.

QUESTIO II.

De Causa Peccati.

ARTICULUS I.

An DEUS sit Causa peccati.

48. **F**uit Hæresis, teste Vincentio Lirinensi in suo Commonitorio longè à medio, jam ora à Simone Mago, docens, DEUM esse auctorem peccati: quam postea amplexi sunt Marcius, Manichæi, & Priscillianisti, ac tandem Lutherus, atque Calvinus, de quo vide Bellarmiñum tomo 2. controv. I. l. 4. c. 9. Hanc refellere potius ad Polemicam, quam Speculativam Theologiam spectat: breviter tamen ex occasione hac eam refellimus, ut sequens controversia de influxu DEI in actiones etiam peccaminosæ, clarius intelligatur, quæ sine solutione argumentorum pro hac hæresi specie tenuis facient, difficultius perciperetur: tum etiam, ut remota ab optimo DEO hac turpissima macula, manifestius pateat, causam peccati aliam non esse, quam dæmones, vel homines, qui, vel propria voluntate illud immediate perpetrant, vel suafione, confilio, aut alia inductione, mediata illud in alio efficiunt, siveque etiam illius participes faciunt,

49. Dico itaque cum omnibus Catholicis, DEUS non est causa peccati. Conclusio est de fide. Prob. 1. ex Scripturis. Sap. 11. v. 25. dicitur de DEO: *Nihil odisti eorum, que fecisti: atqui*

odit DEUS peccatum: ergo Item 1. Joan. 3. v. 8. Qui fecit peccatum, ex diabolo est: sed DEUS non potest esse ex diabolo: ergo, iterum Psal. 5. v. 5. Non DEUS volens iniquitatem tu es. Huc faciunt infinita loca Sacrae Scriptura, in quibus dicitur, DEO disiplere peccata, ea ipsum prohibere, & punire, homines ab iis morendo, increpando, &c. abstrahere. Plura vide apud Suarez in 1. 2. tract. 5. disp. 6. num. 2.

Accedunt definitiones Conciliorum, Arauianicæ, 25. & novissimè Tridentini sessione 6. can. 6. ubi sic statutus: *Si quis dixerit, non esse in potestate homini, vias suas malas facere, sed mala opera, ita ut bona, DEUM operari, non permisive solim, sed etiam propriæ. Et per se, adeò, ut sit proprium ejus opus, non minus proditio Jude, quam vocatio Pauli, anathema sit.* Accedunt unanimiter SS. Patres, ex quibus S. Basilius habet propriam homiliam: *quod DEUS non est auctor malorum.* S. Aug. 1. 3. de lib. arbitr. c. 13. docet, non posse DEO attribui peccatum, eo quod vitium non sit à DEO, sed à nobis, qui in illo non manemus: & paulò inferioris ait: *Quid ergo inveneri potest in nostris peccatis, unde ille vituperetur, quando vituperatio peccatorum nostrorum nulla est, nisi ille laudetur?* Rursus ep. 105, multum post medium. *Sicut enim voluntati ejus DEI tribuitur binaria natura, nullo dubitate laudanda, si boni voluntati culpa tributur, nullo recusante damnanda.* Plura vide apud Suarez, loc. cit. Quin etiam ipsi Philosophi ethnici, hanc veritatem agnoverunt, ex quibus Plato lib. 2. de republica multis resellit eos, qui volunt, DEUM malum, vel vitiosum, aut causam malorum esse, ac tandem non valde longè à fine ait: *Malorum autem alicuius causam esse ipsum DEUM, cum bonus sit, refellendum est omnino: neque permittendum, hoc quenquam dicere in sua civitate, si bonus in ista legibus civitas debet: pergit deinde multis resellere mendacia, & indecora figura Poëtarum.*

Prob. conclus. 2. ratione. Peccatum committere, evidenter repugnat summa sanctitati, sapientiæ, bonitati, perfectioni, prima quæ regule omni honestatis: sed haec perfectiones identificantur DEO: ergo eidem repugnat, peccatum committere. subfumo: atqui, si DEUS liberè cauferet peccatum, tunc peccatum committeret: (quid enim est peccatum committere, nisi liberè illud caufer?) ergo DEO repugnat caufer peccatum. Si forte quis vellet tricari, & dicere, DEUM etiam cauendo peccatum non peccaturum; eo quod non ageret contra aliquam legem superioris, cum talen non habeat, saltem admitti debet, DEUM in honeste, & contra rectissimam regulam rationis Divina, acturum, quod non minus sanctitati, sapientia, & perseveratione infinitæ, ac regula omnis honestatis, repugnat. Et hinc, sicut DEUS non ageret contra legem superioris, tamen ageret contra legem, quam ipsius perfectissima efficiunt ei indispensabilem posuit. Vide etiam dicenda infensus ad objectionem ultimam.

Confirm. 1. DEUS, nec suadet peccatum, nec movet ad peccandum: sed potius ab illo dehortatur, quamvis, ne libertatem hominis liget, illud permitat: ergo non est causa peccati. Confirm. 2. Si DEUS efficit causa peccati, non posset illud jure punire in homine, nec homini

expro-

An Deus sit causa peccati.

exprobare, illud peccatum non posset DEO esse contrarium: hoc autem est certò falsum: ergo. Confirm. 3. In ea hypothesi creature non peccaret; quia se conformaret regulari primum omnis rectitudinis, & honestatis dein DEO, causanti peccatum, & absolute illud volenti, creature non posset resistere: ergo non peccaret, quod est ex terminis falsum.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

50. **O**b. 1. ab hæreticis. Scriptura DEO attribuit omnia opera nostra, sive bona, sive mala, tantum auctori; ergo ipse est auctor, & causa, etiam malorum, seu peccatorum prob. ant. psal. 118. v. 36. dicitur inclina cor meum in testimonia tua, & non in avaritiam: ergo DEUS aliquis inclinat in avaritiam. psal. 43. v. 19. Declinasti semitas nostras à via tua: ergo à via recta in malam. ad Ephes. 1. v. 11. Qui operatus omnia secundum consilium voluntatis sue: ergo etiam mala. Confir. Prov. 16. v. 4. dicitur: *Universus propter semetipsum operatus est Dominus: impium quoque ad dum malum: ergo DEUS fecit etiam propter semetipsum quæ tales.* Resp. 1. Scripturas manifestissime à DEO removere omne peccatum, Deuter. 32. v. 4. *DEUS fidelis, & abiecit avaritiam.* Sic DEUS dicitur convertisse cor Ægyptiorum ad odium, querentes dum beneficium Iudeis, Ægypti, ob suam malevolentiam, & invidiam, odium in illos illa prosperitate gaudentes, conceperunt. Tertio. DEUS dicitur sive in Scripturis aliquid facere, quando rem illam non quidem facit, sed eam alii undejam prævisam, conditionat, vel absolute futuram, permitit, ac ordinat ad fines suos optimos. Sic DEUS non voluit peccatum fratrum Josephi, nec crucifixionem Christi, antecedenter, & absolute; sed, postquam per scientiam mediam vidit, quod si forent in his circumstantiis fratres Josephi, & crucifixores Christi, illi libere fratrem venderent, hi autem Christum libere crucifigerent, tunc non quidem ex intentione eorum peccatum, sed ex iusto judicio suo, permisit, vel posuit eas circumstantias, & permisit peccatum: istud autem deinde ordinavit ad extollendum Josephum, atque salvandos in Ægypto Israëlitæ à fame: & hinc fratribus Joseph dicit. Gen. 50. v. 20. *Vos cogitabitis de me malum, sed DEUS veritus illud in bonum.* Pariter DEUS crucifixionem Christi ordinavit ad salutem generis humani. Quarto. Bellarm. loc. cit. addit. DEUS dicit, malum efficeret; quia non quodmodocunque permitit, sed tantum permitit illud, & non aliud, contra hoc subiectum, & non contra aliud: ex quibus facile patet responsio. In forma igitur neg. ant. seu nego, quod DEO, tanguam cause, attribuantur peccata; textus enim, in probatione adducti, tantum probant permissionem, vel ordinacionem Divinam circa peccatum, ut ex iam dicitis patet.

52. Ob. 2. Scriptura attribuit DEO aliqua peccata hominum: ergo, prob. ant. Psal. 104. v. 25. attribuitur DEO odium Ægyptiorum in Iudeos. Convertit cor eorum, ut odirent populum ejus. Iterum. Gen. 45. v. 8. venditio Josephi. Non vestro consilio sed DEI voluntate hic missum, Rursus Actor. 2. v. 23. Crucifixio Christi. Dejunctio consilio, & prescientia DEI traditum Eccl. ergo. Resp. iterum cum SS. Augustino, & Damasceno, quod, quando DEUS aliquid tan-

tum permittit, tunc hanc permissionem sive Scriptura, juxta suum loquendi modum, vocet actionem, illud etiam præcepit DEI. Sic quando DEUS Job. 1. v. 12. Sathan tantum permisit, Jobum affligere, c. 2. v. 3. ea afflictio vocatur actio DEI; nam sic dicit DEUS: *Tu autem comovisti me adversus eum, ut affigerem eum frustra.* Sic Matthei 23. v. 32. Christus Iudeis imperativo modo, seu quasi præcipiendo, loquitur: *Implete menſuram Patroni vestrorum;* & Joan. 13. v. 27. Jude: *Quod facis, fac citius & tamen ea tantum permittit,*

53. Bellarm. tom. 4. controv. 9. l. 2. r. 13. hanc rem explicat, valde apposita similitudine venatoris, qui, dum tantum solvit canem, jam dicitur, eum immisere in leporem, quamvis tantum permittit jam sponte incitatum ad invanum procurrere. Sic scilicet dicitur DEUS, immittere diabolos, vel malos homines, jam sponte, & liberè in malum ruentes, si impedimenta male voluntatis auferit, & peccatum permittit. Disparates tamen est in intentione: quia venator ex intentione leporis capendi, DEUS autem non ex intentione peccati ab homine patrandi, id facit.

Secundum. DEUS sive aliquid dicitur facere, quando tantum aliquid aliud facit, ex quo ali vitio suo occasionem sumunt illud prius faciendi. Sic DEUS dicitur convertisse cor Ægyptiorum ad odium, querentes dum beneficium Iudeis, Ægypti, ob suam malevolentiam, & invidiam, odium in illos illa prosperitate gaudentes, conceperunt. Tertio. DEUS dicitur sive in Scripturis aliquid facere, quando rem illam non quidem facit, sed eam alii undejam prævisam, conditionat, vel absolute futuram, permitit, ac ordinat ad fines suos optimos. Sic DEUS non voluit peccatum fratrum Josephi, nec crucifixionem Christi, antecedenter, & absolute; sed, postquam per scientiam mediam vidit, quod si forent in his circumstantiis fratres Josephi, & crucifixores Christi, illi libere fratrem venderent, hi autem Christum libere crucifigerent, tunc non quidem ex intentione eorum peccatum, sed ex iusto judicio suo, permisit, vel posuit eas circumstantias, & permisit peccatum: istud autem deinde ordinavit ad extollendum Josephum, atque salvandos in Ægypto Israëlitæ à fame: & hinc fratribus Joseph dicit. Gen. 50. v. 20. *Vos cogitabitis de me malum, sed DEUS veritus illud in bonum.* Pariter DEUS crucifixionem Christi ordinavit ad salutem generis humani. Quarto. Bellarm. loc. cit. addit. DEUS dicit, malum efficeret; quia non quodmodocunque permitit, sed tantum permitit illud, & non aliud, contra hoc subiectum, & non contra aliud: ex quibus facile patet responsio. In forma igitur neg. ant. seu nego, quod DEO, tanguam cause, attribuantur peccata; textus enim, in probatione adducti, tantum probant permissionem, vel ordinacionem Divinam circa peccatum, ut ex iam dicitis patet.

54. Ob. 3. Scriptura sive tribuit DEO excacationem, & indurationem hominum: sed haec sunt peccata: ergo, prob. ant. Eccl. 9. v. 12. induratio Pharaonis DEO tribuitur. Joan. 12. v. 40. induratio, & excacatio Iudeorum. &

ad Rom. 9. v. 12. ait S. Paulus de DEO: *Quem vult, induat.* Confirm. DEUS dicitur in Scripturis alios decipere. Ezech. 14. v. 9. *Ego Dominus decepi prophetam illum.* Job. 12. v. 22. Qui immutat cor principum populi terre. Et decipi eos: sed decipere alios est peccatum: ergo. Resp. itenim. DEUM non operari posuisse excavationem, & obdurationem, sed hominem posuisse scipsum obdurare, vel excassare: unde psl. 92. v. 8. dicitur: *Nolite obduratione corda vestra;* hinc melius cum Suarez in i. 2. tract. si disp. 6. n. 15. videtur dici. DEUM non esse causam excassationis: quia hac dictio non tantum Divinam permissionem, sed malam quoque hominis dispositionem, cuius DEUS causa non est, negatur. Potest autem dici, DEUM obdurare, vel excassare posse: quando peccatores non corrigit peccatum, unde ipsi insolentient, & obdurate: faciunt aliquando filii erga parentes, à quibus non cibigantur. 2. Quando negat auxilia, quae, licet non sint absolute necessaria (hac enim nunquam desiderant) tamen essent ferme moraliter necessaria, & sine quibus difficulter potest homo, & consequenter sepe non vult, converti.

Nec objicias, S. Augustinus l. 5. contra Julianum c. 3. dicere. DEUM non tantum induare homines, aut desideris suis tradere per patientiam, fed etiam per potentiam; hoc enim ipsum est per potentiam induare, aut mali desideris tradere, quando omnipotenta Divina producta alia auxilia, sufficientia quidem, sed non illa specialia, que hic, & nunc, efficaciter impedit, ne homines obscuratai in malo perseverant, aut mala desideria sua perficerent. Dein potest eum dici, DEUM per potentiam induare, quando producit aliquid, ex se bonum, & ex bono fine, sed homo inde occasionem malitiosè accipit ad peccandum, vel in peccato perseverandum, sicut n. 52. supra diximus. DEUM convertere corda Egyptiorum ad odium: imo S. Augustinus l. 1. ad Simplic. q. 2. post medium expresse dicit, DEUM obdurare, esse idem, ac nolle misereri; sic enim ait: *It obduration DEI sit nolle misereri;* ut non ab illo invocetur aliquid, quo sit homo deterior, sed tantum, quo sit melior, non erogetur. in forma dist. ma. Scriptura excavationem DEO tribuit ea causa. neg. ma. & permittenti tantum. conc. ma. & conc. min. neg. conseq.

Ad confirm. DEUS non propriè posuisse decipit, sed, vel tantum permittit, quosdam decipi, ut explicat Augustinus; quem citabimus n. 61. vel tantum consilia prava intervertit, vel extinxit desideratum impedit, ut spe sua frustrenetur principes, & sic decipi dicantur. Potest etiam hoc explicari, sicut S. Augustinus l. 2. quæstionum super exodus (qui est. l. 2. ex 7. in Heptateuchum) q. 18. explicat illud: *Ego induabo cor eius Pharaonis Exod. 7. v. 3. his verbis: Ego induabo: tanquam diceret: quoniam durum sit demonstrabo.* Sic etiam DEUS dicitur decipere, dum demonstrat, deceptos esse principes illos, qui, nescio quam spem, ex consilis suis conceperant, qua DEUS eos frustratos ostendit.

56. Obj. 4. In Scripturis aliquando dicuntur mali homines, vel demones, facere aliqua mala, ex precepto DEI, & tanquam ejus instru-

menta: ergo DEUS est causa illorum malorum, antec. prob. sic 2. Reg. 16. v. 10. Dominus enim præcepit ei, ut malediceret David. Ruris 3. Reg. 22. v. 22. dicit DEUS ad spiritum, volentem mendaces reddere prophetas. Egredere, & facita: & infra v. 23. *Dedit Dominus spiritum mendacii, in ore omnium prophetarum.* item 2. Reg. 24. v. 1. dicitur: *Et addidit furor Domini traxi contra Israël, commovitque David in eis dicens:* vade, nupera Israël, & Judæam: que numeratio fuit peccantinol, & portæ gravissima peccata punta: ergo. Resp. has quoque phrasæ Scriptura plus non significare, quam puram permissionem, juxta aliquem modum ex iis, quos explicavimus n. 52. & seqq. Et in primis, ut observet Cornelius in proposito ad Genesim (quod est encomium S. Scripturae) sec. 2. vox Hebreorum 1. 1. v. 1. *pro qua Latinus interpres posuit vocem præcepit,* significat ex se ordinare, providere, disponere: adeoque significat omnia DEI prvidentiam, tam positivam, quam negativam, unde sensus est: *DEUS permisit ordinavit, ut Semini malediceret Davidi, ad exercendam bujus patientiam; in quo nihil est mali.* Illud, egredere, accipiendo est, quasi diceret: *Mea pace: faciat: non impedio:* sicut etiam dicitur ad Iudeos. Matth. 23. & ad Judæam Joan. 13. de quibus n. 52. in forma nego consequentiam.

57. Ad ultimum textum Abulensis in hunc locum, quest. 4. itemque Menochius in hunc eundem locum per suorum Domini intelligentiam dabolum, qui est minister furoris DEI, sicut Aflor seu Assyrius Rex Isa. c. 10. v. 5. dicitur a DEO Virga furoris mei. Faret etiam Scriptura, nam i. Paralip. c. 21. v. 1. ubi hæc eadem numeratio populii refertur, dicitur: *Consurexit autem Sathan contra Israël, & concitatavit David, ut numeraret Israël;* ergo, qui hic dicitur Sathan, prius dictus est furor domini: & hoc suppositione explicatio est facilis. Si autem per suorum Domini intelligentiam debeat DEUS iratus, tunc vox communis significat permisit commovere à demoni, ut supra n. 52. diximus in simili de venatore, ita Theodoretus & alii apud Galarem Sanctum in l. 2. Reg. c. 24. quem erit opera precium impensis. Quamcumque autem expositionem elegitis, in forma nego consequentiam.

58. Ob. 5. S. Augustinus lib. 5. contra Julianum c. 3. tractans illud: ad Rom. 1. v. 26. *Tradidit illos DEUS in passione ignominie* &c. reprehendit Julianum, quod dicit, DEUM tradere desiderando, seu permisive. 2. Ibidem S. Doctor, ait, non tantum esse relatos, per patientiam, sed per potentiam in peccata compulso. 3. Idem S. August. l. de gratia & lib. arb. c. 20. ait, voluntates etiam malas ita esse in DEI potestate, ut eas, quo voluerit, quando voluerit, faciat inclinari, vel ad beneficia quibusdam praefienda, vel ad penas quibusdam in gerendas. 4. Iterum eod. c. 20. inferius ita ait: *Voluntatem, proprio vitio suo malam, in hoc peccatum, iudicio suo iusto, & occulto, inclinavit.* 5. Ruris eod. 1. de grat. & lib. arb. c. 21. sub finem ait: *His & talibus testimonio Divinorum eloquiorum, que omnia commemorare nimis longum est, satis, quantum existimo, manifestatur operari DEUM in cordibus hominum, ac inclinandas eorum voluntates, quoque violerit, five ad bona pro sua misericordia, five ad mala pro meritis eorum,*

etrum, iudicio utique suo, aliquando aperto, aliquando occulto, semper autem iusto. 6. Denique l. de corrept. & gratia. c. 7. ait: Christum elegit Judæam ad fundendum sanguinem suum: hæc indicant, S. Doctorum velle, quod DEUS non tantum permittat peccata, sed ea posuisse velit ergo.

Resp. Si S. Augustinus doceret, DEUM velle, & causare posuisse peccatum, utique efficeretur desiderando, post definitiones toti Conciliorum; damnata enim est ab Alexandro VIII. hæc propositione 30. *Ubi quis invenerit doctrinam in augustinio clare fundatam, illam absoluere potest teneare, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam.* Sed longissime remortus est Sanctissimus Doctor ab hæc impietate.

59. Resp. itaque ad 1. textum: à S. Doctor re reprehendi Julianum, non, quod simpliciter dicat, DEUM tradere desiderando, sed, quod negaverit, unum peccatum esse poenam alterius, idque te probare putaverit ex eo, quod DEUS tradat tantum desiderando; nam, quamvis DEUS tantum tradat desiderando, tamen hac ipsa defertia, & consequente peccatum, potest esse poena peccati praecedens, ut S. Peter ostendit cit. l. 5. contra Julian. c. 3. his verbis: *Sed quoniam dolibet tradat, propter hoc tradidit, propter hoc deseruit: & vides, eius traditionem, qualilibet, & quoniam dolibet intelligas, que consecratur.*

Imo (ut est manutulatum legenti rotum illud longum caput) S. Doctor non facit vim in eo, quid intelligatur per traditionem, & aliquoties faltem omittit, quod fit sola defertia. Sic sub finem: *Am & bis diuturus es, quod ait: Ego Dominus seduxi prophetam illum: (Ezech. 14. v. 9.) intelligendum esse: deserui, ut pro eis meritis seductus erraret: Age, ut vis, tamen eo modo punitus est pro peccato.* Sed S. Doctor in eo vim facit, ut monstrat, unum peccatum esse poenam alterius, quando nempe DEUS in peccatum prioris privi gratiis congruus. Nec iuxtam S. Doctorem peccatum dicitur poena peccati, in hoc sensu, quæ DEUS in peccatum prioris impellat in alterum: sed quod deseretur, seu fendo amit maximum bonum, felicitat ad mundi salutem.

Dein reprehendit S. Augustinus Julianum, quod non recte intellexerit vocem tradere, sed putaverit, eam significare præcisè, DEUM patientiam habere, relinquere hominem in desideris malis, que jam ante habuit, & non significare, deferre per negationem auxiliorum specialium, atque productionem tantum sufficientium, seu eorum, que prævisa sunt conjungenda cum disensu, ita ut dein sequatur lapsus, seu confessus in desideria, non quidem ex positive causalitate DEI, sed ex viu hominis, nolentis bene uti mediis sufficientibus. Sumit hoc ex verbis S. Doctoris, codem capite dicentes: *Aliud est, babere mala desideria cordis, aliud, tradire, utique, ut consentiendo eis possideatur ab eis, quod sit, cum Divino iudicio traditur eis.*

60. Ad alterum textum jam responsum est. n. 54. Addo tantum, falsum esse, quod S. Doctor dicit, quosdam a DEO in peccatum compulso; nam sic habet: *Quid est autem, quod dicit? Cum desideris suis traditi dicuntur, reliqui per Divinam patientiam intelligenti sunt, non per potentiam in peccata compulsi: verba itaque ista*

P. Ant. May, Theol. Tom. I.

C

formæ.

forma, neg. ant. ad prob. diff. ant. hoc est, non ageret contra legem superioris, conc. ant. non ageret moraliter inhonestè contra regulam omnis honestatis, & legem sibi ipsi indispensabiliter latam, neg. ant. & conf. Ageret enim Deus contra legem, quam sibi necessariò statuit, scilicet legem nihil agendi dedecens, nihil destruтивum supremum fuisse sanctitatis, & auctoritatis; hoc enim necessariò Deus, & essentialiter odit, & essentialiter non vult. Ad summum in ea casu Deus ageret, & non ageret, contra suam voluntatem, adeoque fieret Chimera, ex qua mea pace potest sequi altera. Ad confirm., conc. antec. neg. conf. sed de hac plura articulo sequenti.

64. Dices 1. DEUS non peccat causando peccatum; quia causat illud ex bono fine. Resp. neg. illatum. Non sunt facienda mala, ut eveniant bona, nec finis bonus excusat actionem ex se malam: quin immò juxta adversarios homo in eo casu non peccaret; cum se conformaret DEO ultimo fini, & nec contra, nec præter illum ageret. Dices 2. Homo potest ex prava intentione, unde quod DEUS vult ex bona. Resp. redire argumentum de illa ipsa intentione prava; an enim etiam hanc causavit DEUS, an non? si primum: illa intentio non fuit mala; quia conformis est ultimo fini; si secundum, tunc ruunt argumenta adverbariorum, quibus scilicet probare volunt, DEUM causare omnes actiones, bonas, & malas.

ARTICULUS III.

Quomodo DEUS ad peccatum concurrat.

65. Suppono, quod DEUS influat immediate in omnes effectus creaturarum; ita enim contra Durandum, Ludovicum à Dola, & adhuc unum, aut alterum apud Haunoldum, l. 2. tr. 2. num. 439. communissima Theologorum, & Philosophorum, immò & SS. Patrum assertio, adē, ut sententia opposita, quæ Durandinus vocatur, à quibusdam male vapulet, & à S. Thoma in 2. diff. 37. q. 2. a. 2. in corp. dicatur dupli errori proxima. videatur hac de re Comptonus diff. 28. phys. sec. 1. Sed & hic influxus DEI ab omnibus auctioribus probatur ex Scripturis; nam 1. Cor. 12. v. 6. dicitur: DEUS, qui operatur omnia in omnibus. Joan. 1. v. 3. Omnia per ipsum facta sunt. Joan. 5. v. 17. Pater meus usque modo operatur, & ego operor: ergo DEUS operatur immediate omnia; dicere enim, quod tantum mediata operetur, scilicet eatenus, quando nus produxit creaturas alias, quæ nunc immediate operantur, est valde impropiè loqui: sicut si quis diceret: Adam usque nunc generat homines.

Dein SS. Patres (ad quorum mentem Scriptura exponi debet, ut definit Tridentinum ieff. 4. decreto de editione, & usu sacrorum librorum) ista dicta intelligent de immediato influxu. Sic S. August. epist. 146. sub finem: Quomodo enim negare poterimus, DEUM etiam nunc operari cum-

ela, que creaturæ, cùm Dominus dicat: Pater meus usque nunc operatur? Quod autem intelligat, DEUM immediate operari, patet ex ejus dictis in Genes. ad liter. l. 5. c. 20. ubi ait: Sun, qui arbitrantur, tantummodo mundum ipsum faciūt à DEO, cetera jam fieri ab ipso mundo, sicut ille ordinavit, & iustit: DEUM autem ipsum nihil operari: contra quos profertur illa sententia Domini: Pater meus usque nunc operatur.

S. Hieronymus adversus Pelagium ad Cypriontem v. 3. graviter reprehendit Pelagium, tanquam ingratum, & sacrilegum, quod negaverit, esse semper necessarium auxilium DEI, etiam ad actiones naturales, ad curvandum digitum, movendam manum, sedendum, ambulandum; cùm tamen Pelagiæ medium auxilium minimè negaverint. S. Anselm. l. de cord. præscientia, prædestinat. & liber arb. c. 1. sub finem. Nulla res habet ullam potentiam volendi: aut facienti, nisi illo dante ipsum quoque vele, quod aliquando justum est, aliquando injustum. Videri de hac re plura possunt apud Suarez in Metaphys. disp. 22. num. 14. (ubi afferit etiam antiquos Philosphos, idem afferentes) Bellarm. num. l. 4. de gratia & lib. arb. c. 4. & scalios.

66. Prob. 2. idem suppositum ratione. Effe ens summe necessarium, à quo omnia alia immediate dependere debeant, et alia perfectio simpliciter simplex: ergo DEO est attribuenda, conseq. est certa: antec. pater ex eo, quod non possit ostendit illa imperfectione mixta, ipsaque hæc perfectio sit melior, quæ omnis cum ipsa incompositum, subsumo: dependencia illa immediata aliud non est, quam dependencia à causa immediata: ergo omnia debent dependere à DEO, tanquam causa immediata, seu immediate influente.

Nec dicas, effe ens, à quo omnia adæquante dependent, etiam effe perfectionem simpliciter simplicem, adeoque DEO tribuendam: consequenter DEUM se solo omnia, & creaturas nihil, agere; negatur enim illatum; nam opponitur illud prædicatum majestati DEI, & iuri Divino, ad cuium à creaturis exigendum: quod jus, vel quæ maiestas, est æquæ bona, nec tamen compotibilis cum adæqua dependencia omnium creatorum à DEO; sic enim homines nihil possent agere, adeoque nec DEUM colere, nec amare. Plures rationes videre poteris apud Haunoldum l. 2. tr. 2. num. 446. & præfertim aliquam Doctoris mirabilis ingeniosam, quam ibi Haunoldus illustrat: an tamen solidis, ipse examina: ego non fido. Quæ contra hunc influxum DEI universalem, præscindendo ab modo operatur, & ego operor: ergo DEUS operatur immediate omnia; dicere enim, quod tantum mediata operetur, scilicet eatenus, quando nus produxit creaturas alias, quæ nunc immediate operantur, est valde impropiè loqui: sicut si quis diceret: Adam usque nunc generat homines.

67. Dico. DEUS, licet physicè influat in actionem peccaminorum, cui identificata est malitia, formalis peccati commissionis, tamen non est causa peccati, ita omnes ii, qui nobiscum tenent conclusionem n. 27. statutam, & insuper Lugo, ac alii, qui non frām sententiam non putant ex hoc capite impugnandam. Per causam autem hic intelligimus non id, quod tantum quomodocunque influat in effectum,

sed

Quomodo Deus ad peccatum concurrat.

68. Prob. 1. Si quis dat alteri potentiam proximam, & sufficientem ad bonum um, atque hunc ipsum intendit, ac suaderet, vel præcipit: econtrà verò abulum, quem absoluere impide non tenetur, serio prohibet, quamvis interim illi alteri libertatem, ac determinationem relinquat, atque, cum determinante ad abulum prohibetur, concurrat contra suam inclinationem, talis nec est auctor, nec simpliciter causa illius abusus, sed ad summum est causa physica per accidens: atqui DEUS ita se habet, quod influxum cum creatura rationali, in peccatum: ergo.

Prob. ma. exemplis 1. Si sacerdos, privatum sciens, hominem indignè ad communione accedere, tamen, ne eum infamet, ei sacram hostiam cum aversione à sacrilegio dat, non est causa sacrilegi. 2. Si superior dat penitentias subditum, cum mandato, ut bone expendet, licet prævideat, abulum illicitum, si hunc gravibus de causis non tenetur impide, non est causa illius. 3. Si puer, accedit ad sacram, prævidet suo accessu scandalum accipendum à juvente, quod ei quidem displiceret, sed certè non semper impide tenetur, si in tali casu juvenis labatur, puella non est causa ruinæ. Similia paucum occurrit apud auctores. Imò, ut recte Haunoldus l. 2. tr. 2. n. 459. si quis contra suam intentionem, concurru in actu primo indifferente, ad aliquem effectum concurrat, & poeta sibi, tanquam cause, gloriam eius arrogare velit, solemus cum reprimere, dicens, quod se habuerit per accidens. Et sic lape hoti, dum alteri volvit nocere, profuit. Si aliquando incarceratus liberatus est podagræ: non tamen propterea inimico incarcerari debuit grates, tanquam medico suo.

Confirm. eadem ma. S. August. l. 5. de civ. DEL c. 9. prope finem. ita loquitur: Mala quippe voluntates ab illo DEO non sunt; quoniam contra naturam sunt, que ab illo est. & c. 8. dixerat: Quo DEO sunt omnes potestate, quoniam ab illo non sunt omnium voluntates. & l. de spir. & liter. c. 31. Nusquam autem legitimus in Sanctis Scripturis: Non est voluntas nisi à DEO: & ratiō non scriptum est, quia verum non est; aliquibus etiam peccatorum, quod ab illo, auctor est DEUS. Plura habet Suarez in Opusculo Opusc. 1. de concusione DEL. l. 2. c. 2. à n. 24. subsumo: fed voluntates sunt aliquid positivum, & omnis positive entitas, a DEO productum: ergo etiam voluntates: & tamen S. August. dicit, eas non esse à DEO, siue, hinc non esse causam: quod non est verum, nisi in hoc sensu, quod DEUS non concurrat, tanquam causa determinans, & cum inclinatione: fed tanquam causa determinata, & contra suam inclinationem, adeoque tantum, tanquam causa per accidens: ergo, ab eo, qui ita concurreat, non est dicenda res esse, nec ipse dicendum est causa simpliciter dicta rei illius.

Intra. b. 3. cap. 1. fol. 130v

69. Prob. jam etiam mis. prioris syllogis. mi. n. 68. positi. DEUS 1. dat homini libertatem in actu primo, & auxila, saltem sufficiencia, ad vitandum peccatum, & faciendum bonum. 2. Defiderat, & jubet, promissi, & pœnis incitat, ut homo bene, certè non male agat.

3. Averatur omne malum, atque peccatum odio essentia. 4. Relinquit tamen homini liberum determinationem, ut possit pro libitu, bene, vel male agere. 5. Hinc offert ei concurrence indifferente, quo creatura uti possit pro libitu, ad malum, & bonum: non tamen eum offert animo indifferenti, ita, ut DEO perinde sit, siue homo bene, siue male operetur: sed, ut inclinet ad bonum, malum autem duntaxat permittat: unde nec disjunctivè vult malum, quod tantum permittit.

Ulterius 6. DEUS non tenetur impidere actum liberum malum, eis prævideat lectorum; alias enim nemo praecepta Divina transgrederi posset: nec est beatus, qui potuit transgreder. & non est transgressor. Ecclef. 31. v. 10. repugnat iustitia DEI vindicativa, & omnes perfections Divinae, quarum exercitum peccatum præsupponit: tolleretur etiam libertas humana ad peccandum; nam hæc ipsa necessitas in DEO, impidiendi omne peccatum, est necessitas antecedens, & tolleret omnem indifferenter actum primi, respectu creaturarum, est enim metaphysica necessitas, excludens omnem actum malum, & inimpedibilis, non tantum ab homine, sed etiam à DEO. 7. Tandem DEUS quidem cum creatura, ad malum se liberè determinante, etiam ipsa concurrit physice: quia siue ipsius concurrit creatura nihil posset facere: non tamen concurrit, ut determinans, seu liberè immediate actum eliciens, sed ut determinatus à creatura, sicut explicatum est in tract. de DEO, quando actum de prædeterminatione.

70. Confirm. conclusio. Etiamsi dicatur, malitiam peccati stare in pura negatione, tamen necessariò debet dici, malitiam radicalem stare in ipso actu libero malo, cum quo est conexa, vel quem sequitur privatio debita retributio: inluptus debet admitti, quod DEUS physicè cauerit illum actum: ergo, nisi recurratur ad nostram responsonem, etiam adversari non possunt explicare, quare DEUS non fit causa peccati, antec. non negatur, conseq. probatur. Privatio ipsa, seu negatio, in se non est capax physici influxus, & proprie non producitur, nec à DEO, nec à creatura: & creatura ideo est culpabilis; quia producit actum liberum, quem necessariò sequitur privatio: ergo, nisi dicatur, DEUM alteri, ac creaturam, influere in illum actum, tunc vel DEUS etiam erit auctor peccati, vel neque creatura erit auctor illius: quod utrumque est, fallit. Nec dicas, DEUM non teneri impidere privationem; nam posito actu libero malo, nec creatura tenetur illum impedire; quia est aliquid impossibile, ad quod nemo tenetur: adeoque creatura tantum eatenus tenetur impidere privationem, quatenus tenetur impedire actum.

71. Siquidem, DEUM non teneri impidere actum. Tenetur eum impidere, saltem ita, ut non fiat ex ejus determinatione, vel inclinatione: sicut etiam creatura debet talem

C 2

actum

actum impetrare, ne fiat ex propria determinazione; si enim fieret necessariò à creatura, e. g. si ab alio determinaretur, vel necessitaretur, non esset ei imputabilis ad culpam: ergo tandem debet recurrere ad diversum modum influendi inter DEUM, & creaturam: qui diversus modus etiam excusat creaturam, si scilicet ipsa quoque, non est determinans influeret. Hoc tamen magnum determinem adhuc est inter DEUM, & creaturam, quod DEUS possit liberè permettere, se determinari ad influendum; quia non tenetur impedire hanc determinationem, ut probatum n. 73. econtra creatura rarissime potest libere permettere, se determinari ad influendum, vel concurrendum ad actum malum. Ex quibus omnibus tandem collige, DEUM, & eti physice inactum peccaminosum (qui est realiter malitia formalis peccati) influat, tamen non esse causam illius simpliciter dictam, nec in eum actum, vel in eam malitiam, moraliter, aut imputabiliter influere, sed actum illum, & malitiam, in sensu morali purè permittere.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

72. Ob. 1. DEUS prævidet actum malum, ex sua cooperatione secuturum, & insuper potest eum impetrare, si velit: ergo non tantum se habet per accidens. Resp. neg. conseq. Sape potest quis prævidere aliquid mali, ex sua actione secuturam, & tamen non est causa per se illius, ut patet in exemplo fæcerois, indigne præbentis sacram Eucharistiam, & pueræ accedentis ad sacram &c. de quibus n. 68. Dummodo scilicet quis non possit, vel non tenetur actum, vel effectum impetrare, non est causa effectus, si actionem suam ponat ex alio fine, & cum aversione ab eo effectu: DEUS autem, licet posset impetrare peccatum, tamen non tenetur id impetrare ex n. 69.

Nec Dicas, DEUM esse causam necessariam, adeoque causam per se; nam causa necessaria potest dupliciter sumi. Primo dicitur causa necessaria illa, qua necessario ex natura sua agit, v. g. sol, dum lucem producit: & hoc est in genere physico causa per se; sed talis non est DEUS, qui libet dat sicutum actum primum proximum, & libertatem mediata exerceat. Secundo, causa necessaria etiam dicitur illa, sine cuius influxu effectus non potest dari, quaque ex conditione cause universalis, debet in omnes effectus influere: & talis causa quidem est DEUS: verum hac causa necessaria non est necessaria causa per se, sed, si non aliter influat, quam DEUS, est causa tantum per accidens.

73. Ob. 2. DEUS libertè determinat ad individuum peccati: ergo etiam ad speciem actus mali, sive ad ipsum actum: ergo non tantum agit per accidens, sed per se. prob. antec. species, & individuum sunt realiter idem: ergo cum DEUS determinet ad unum, determinat etiam ad alterum. Confirm. Si DEUS non determinaret ad actum in specie, tunc idea; quia est causa universalis: hoc ratio nil probat: ergo,

prob. mi. solum etiam est causa universalis, & tamen non tantum determinat ad effectum, secundum gradum genericum, sed etiam secundum gradum specificum: ergo. Resp. om. ant. quod posse negari ostendit tr. de DEO n. 69. dist. conf. DEUS determinat ad speciem eadem modo, quo ad individuum. conc. conf. diverso modo. neg. conseq. ad prob. dist. ant. species adæquate sumpta, & individuum, sunt realiter idem. neg. antec. species inadæquate sumpta, sive hic gradus specificus. conc. ant. & sub priori distinctione conc. vel neg. conseq.

74. Hoc obiectio solet solvi in Logica, agendo de distinctione Scotistica, ad quam me possem remittere: ut tamen rem aliquantum explicem, noto, gradum genericum, adæquate sumptum, esse realiter inadæquate distinctum à specifico, & specificum ab individuali; nam gradus e. g. animalis, adæquate, sive secundum rotam latitudinum sumptum, convenit pluribus realiter distinctis, quā gradus hominis, & gradus hominis specificus convenit pluribus, quā predictum individualis Petri: at vero gradus genericus, vel specificus, inadæquate sumptum, sive restringit ad hoc individuum Petri, non convenit pluribus; nec enim hæc animalitas, aut humanitas, quæ est Petri, realiter convenit alteri, quā Petri, sed sunt realiter idem: unde, quidquid realiter verificatur de uno, verificatur etiam de altero.

Attamen in sensu formalis, qui ordinariè tendit in gradum adæquate sumptum, non dicitur DEUS determinare ad speciem, e. g. DEUS non determinat, ut ignis potius producat ignem, quam aquam; quia ad hoc determinat ignis, qui per naturalem suam exigentiam petit, potius producere ignem, quam aquam: at vero dicitur DEUS determinare ad individuum; quia determinat, ut ex multis individualiis ignis, hoc potius, quam aliud producatur. Nulla autem est in his contradicatio: non determinare, ut potius producatur ignis, quam aqua: (per est ratio de actu bono, vel malo) & determinare, ut, supposito, quod aliquis ignis debeat produci, hic potius producatur, quam aliis: sicut nulla est contradicatio in hoc, quod e. g. senatus determinet tres, ex quibus eligatur aliquis ad certum officium: non autem determinet unum in individuo, sed ad hunc determinet totum populus, per pluralitatem votorum.

Quodsi autem etiam aliqua contradictione foret, ex caderet super duo realiter distincta, hoc est, super duos actus voluntatis diversos, quorum unus ad speciem, alter ad individuum determinat: sicut, si formaliter cognoscitur animal, non autem rationale, tantur etiam duæ cogitationes, realiter distinctæ. Unde, etiam DEUS dicatur determinare ad individuum, & non ad speciem, nulla est contradicatio, aut distinctio in obiecto, sed tantum in determinationibus, quare una competit DEO, non altera: verbo: per hoc, quod DEUS dicatur, non determinare ad speciem, sed tantum ad individuum, tantum significatur, quod DEUS non quidem determinet absolute, & efficaciter, ut potius actus in hac specie, quam in alia producatur, sed hanc determinationem relinquat creaturæ: at vero, ex suppositione, quod creature determinet, ut potius

Quomodo Deus ad peccatum concurrit.

75. Aliquis actus in hac specie, quam in alia producatur, tunc DEUS determinet, ut potius hoc individuum, quam aliud producatur: cum autem huic individuo identificatus sit gradus specificus, inadæquate sumptum, ideo DEUS eodem modo ad hunc gradum determinat.

76. Circa forte, & expeditius obiectio paulò alter solvit, scilicet dist. antec. DEUS determinat ad individuum positivè. neg. ant. negative. conc. ant. & dist. etiam conseq. DEUS determinat ad speciem adæquate sumptum. neg. conseq.

neg. negative conc. conf. hoc est, DEUS, etiam supposito, quod creature determinet ad speciem, tamen non positivè exigit hoc individuum, sed, cum alia omnia impedit, hoc unum permittit, & sic negative determinat, quatenus hoc unum non impedit. Hac ratione ostenditur, quomodo DEUS, etiam determinando negative ad speciem inadæquate sumptum, nihil inhibet faciat; nam indecorum non est, malum pure permittere. Ad confirm. neg. ma. Non ideo DEUS non determinat ad speciem; quia est causa universalis: sed quia ipse circa hunc actum non exercet immediateam libertatem, nec influit cum inclinatio, sed cum aversio: nec tamen tenetur hinc & nunc impetrare actum. vide, quia di- ximus à nra. 68. & 69.

77. Dices i. DEUS etiam est prior natura ad concursum in actu secundo: quare ergo potius dicitur voluntas creata determinare, quam DEUS? Resp. Ad hoc, ut aliquid dicatur, determinare potentiam indiferentem ad actum, debet non quomodoconque esse prius natura, nec quomodoconque influere: sed debet influere certo modo, hoc est, cum jure eligendi, & exercendo hoc jus. Exemplum habes in voluntate, & habitu, quando influit in eundem actum, e. g. temperante, tunc non determinat habitus, licet sit prior natura, & influat in actu; quia scilicet non influit cum jure eligendi.

78. Dices 2. DEUS etiam est liber: quare ergo non influit cum jure eligendi? Resp. DEUM nolle exercere libertatem immediatam in actu secundo; alias enim tolleret libertatem creature, vide dicta tr. de DEO, à n. 490. ubi actum de predeterminatione. Unde non influit DEUS in actu liberum, libertate immediata, sed immediata liberè influit sola creature: DEUS autem exercet suam libertatem circa actum primum, quatenus liberè offerit concursum in actu primo, quem posset negare. Hinc DEUS semper est primum liberum; quia debet exercere suam libertatem in ordine ad actum primum, antequam posset creature exercere suam in ordine ad actum secundum: non tamen DEUS est semper immediatum liberum; quia non in omni immediata liberè influit.

Neque propterea DEUS subiectus nobis sum omnipotentiam, quod dicere prohibuit est, & damnatum ab Innocentio XI. quia ex nostris dictis nec à longè sequitur, quod nos habeamus aliquam superioritatem in omnipotentiam Divinam; neque enim possumus eà uti pro libitu, ad quascunque actiones: immo pro libitu DEI possumus ab omnibus impetrare; non enim potest creature uti omnipotentiæ ex jure, vel dominio, sed tantum titulo gratuitæ promissionis, unde DEUS nec se, nec omnipotentiam suam subiectus nobis: sicut dominus creatus non subiectus, vel potentiam suam seruo, eti huic libere promittat, quod, si velit aliquid facere, ei si auxilio suo adiutorius.

79. Dices 3. DEUS, posito actu primo, adhuc est indifferens ad influendum: ergo immediata liberè influit, prob. antec. alias enim non totus actus primus proximus est indifferens: ergo. Confir. 1. DEUS, stante actu primo, adhuc potest impetrare effectum: ergo est liber, & indifferens. Confir. 2. DEUS, stante actu primo, vult liberè permittere peccatum: ergo juxta nos vult permissionem peccati: sed hoc paucimmo est

est actio mala: ergo. Resp. neg. antec. quia a-
ctus primus proximus totus, vel involvit de-
cretum DEI, offere concursum indifferente, quem explicavimus n. 69. vel juxta meam sen-
tentiam tr. de DEO involvit potius negationem
decreti impeditis; unde DEUS tantum est li-
ber ad ponendum decretum indifferente, vel po-
nendam suo modo illam negationem, ut detur
tonus actus primus proximus: quando autem li-
ber potuit decretum, vel negationem illam, non
est amplius liber, libertate consequenti; quia
non potest mutari, nec sui decreto contrarium
facere. ad probationem neg. illatum, tamen
ad huc tonus actus primus proximus est indiffe-
rentis respectu creaturae; quia ipsam non neces-
sitat, sed relinquit ei plenam indifferenter.

Ad 1. confir. Resp. neg. ant. quia DEUS
impedendo effectum, faceret aliquid contrarium
suo decreto, vel simili ponere negationem de-
crepitatis, & ipsum decretum impediens, que-
sumi contradictoria. Intellige autem, Deum non
posse amplius impedire effectum ex sua determi-
natione, quamvis id possit ex determinatione crea-
turae; & cum ista: nec haec necessitas conseqvens
obest libertati Divine, ut omnes norunt. Ad 2. con-
fir. Resp. om. 1. entymemate, neg. subsumptum.
Permissio peccati est decretum DEI, quod est di-
stinctum a peccato: sicut permisso superiori
est distincta ab actu subditi permisso.

80. Ob. 4. Juxta nos DEUS vult actum
primum indifferente: ergo vult carentem o-
mni impedimento: sed maximum impedimentum
hujus indifferente est negatio concursus
Divini: ergo vult negationem hujus negationis:
huc autem nihil est aliud, quam ipse concursus:
ergo vult ipsum suum concursum, seu ipsam a-
ctionem. Resp. om. 1. entymemate dicit, sub-
sumptum. Maximum impedimentum indifferente
est negatio concursus in actu primo. conc.
negatio concursus in actu secundo neg. subsum-
ptum, & sub eadem distinctione conc. vel neg.
2. conseq. itemque 2. subsumptum: ultimam
autem consequentiam absolute neg. Indiffer-
entia actus primi tantum constitutur per concur-
sum in actu primo, quem explicavimus n. 76.
& hujus tantum impedimenta debent absesse,
salem, si non possint a voluntate creata pro li-
bitu tolli; nam, si possint ita auferri, etiam ipsa
non impedit libertatem, e.g. licet januam clau-
sat non possit exire, si tamen pro libitu januam
potes aperire, utique non censeris impedi-
tus ab ambulatione. At non constitutitur in-
differenter actus primi per concursum in actu
secundo (alias constitutetur actus primus per
secundum) sed praecondit ab eo concursu, est
que compofibilis cum eo concursu, & cum ne-
gatione ejus: unde DEUS, tantum volens con-
cursum indifferente in actu primo, non de-
bet velle, adesse negationem negationis concur-
sus in actu secundo, sed potest eam ineffica-
ter saltem nolle, sive in ea sibi displice: quan-
quam etiam non debet, eam efficaciter, & in-
impedibliter nolle; alias enim eo ipso ponere
decretem, impeditis indifferenter, & appo-
neret inauferibilem impedimentum libertatis, red-
deretque omnipotentiam determinatam ad non
concurrentem ad actu malum.

81. Ob. 5. DEUS potest velle actu malum pec-

caminosum, saltem ut bonum utile, vel dele-
tabile: ergo potest in actionem influere cum
inclinatione. Confr. 1. DEUS potest velle
peccatum, tanquam medium utile, ad ostendan-
dam suam justitiam vindicativam, vel misericordiam: sed velle aliquid, ut medium, est
simplificare illud velle: ergo. Confr. 2. Est
non solum fidei, sed etiam rationi contrarium,
dicere, aliquod ens, in quantum est ens, non
esse à DEO: ergo DEUS vult etiam actum ma-
lum, saltem, ut etens. Resp. neg. antec. non
enim potest Deus velle aliquod bonum, nisi
si simili honestum. Ad 1. confirm. neg. ma-
peccatum enim non est medium, ut dictum
n. 48. Ad 2. confirm. dist. ant. Est fidei, &
rationi contrarium, dicere, aliquod ens, in quanti-
um est ens, non esse à Deo, tanquam causa
physica, & per accidens, ac contra suam incli-
nationem influente, conc. antec. tanquam à cau-
fa morali, per se, & juxta suam inclinationem
influente, neg. ant. & conseq. Nota tamen,
quando dicitur, Deum contra suam inclina-
tionem influere, per inclinationem non intelligi
voluntatem absolutam efficacem, cui resistit non
possit, sed intelligi voluntatem inefficacem, seu
benepacitatem DEI, quod non impedit, quo mi-
nus Deus oppidit permittat.

82. Ob. 6. DEUS est causa cause, seu actus
primi indifferente: ergo etiam est causa causati,
seu ipsius peccati. Confirm. Vel concurrere ad
actum malum, est bonum, vel est malum: juxta
nos neutrum potest dici: ergo, prob. mi. si di-
catur primum, DEUS potest illud velle: si se-
cundum, nullo modo potest concurrere: ergo.
Resp. neg. conseq. quia tunc tantum causa cau-
sa est etiam causa causati, quando causa non est
indifferens ad eum effectum; alias sacer est
causa omnium homicidiorum, quia gladii com-
mittuntur: & tamen nemo nominat, hunc effe-
ctum omnium caedium, aut causam per se
istum: de causa per accidens non est cur-
andum. Ad confirm. neg. mi. ad prob. neg.
2. partem. Si sermo sit, ut est debet, de concursu
in actu secundo, est quidem iste realiter malus,
potest tamen à DEO physice, per accidens, &
contra suam inclinationem fieri; nec enim actus
malus denominat omnem suam causam malam;
sed tantum causam per se, ac liberè influente; &
alias, si quis tuum brachium violenter arripe-
ret, eoque percuteret graviter clericum, tu
graviter peccares, & es excommunicatus.

83. Ob. 7. Voluntas DEI non est sanctior,
quam omnipotens: ergo, si omnipotens po-
test producere actum peccatum, etiam po-
test voluntas eum velle. Resp. retor. argu-
mentus Divinus est aequaliter sanctus, ac vo-
luntas: ergo, si intellectus (ut est innegabile)
potest cognoscere malitiam formalem peccati,
etiam posito, quod sicut in privativo, potest vo-
luntas eam malitiam formalem amare: quod
nemo sanus potest admittere. In forma, neg.
conseq. Disparitas, ab omnibus danda, est haec,
quod veritas circa peccatum, non est malum,
nisi respectu illius potentiae, qua illud libera-
eligit: quod etiam patet in creatura, qua potest
honestè scire peccata, non tamē eligere. Ad-
do tandem, non est oppositum nobis Tridentinum
citatum n. 48. quia ibi non damnatur is

qui dicit, DEUM operari physice tanquam ma-
lum, sed, qui dicit eum operari malum, ita ut
bonum, hoc est, tanquam causam per se &c.

QUESTIO III.

De Differentia Peccati Mortalis,
& Venialis.

ARTICULUS I.

Quid sit Peccatum Mortale?

84. H abetur ex fide, quādam peccata
esse graviora alia. Sic Christus
dixit Pilato: Joan. 19. v. 11. Pro-
pterea, qui me tradidit tibi, magis peccatum habebet.
Est eadem fide certum, ex Trident. sess. 14. c. 5.
& can. 7. non omnia peccata esse mortalia.
Idem definitus Pius V. & Greg. XIII. contra
Batum, damnantes propositionem 20. manu
Nullum est peccatum ex natura sua veniale, sed
omne peccatum meretur penam aeternam. Certe
Ecclesiastici 19. v. 1. dicitur: Qui spernit modica,
paupera decidet. & Jacobi 3. v. 2. In multis of-
fendimus omnes. Videtur etiam ex ratione clara-
rum, quod non omne peccatum minimum,
sunt moraliter vitari non potest, statim de-
fatuat amicitiam cum DEO, & mereatur poenas
aeternas; lex enim tam gravis redderet homini
moraliter impossibilem suam salutem: & non
sat bene est constituta humana natura in or-
dine ad eam aequipandam; unde falsissima est
heres Calvini, dicens, omnia quidem pec-
cata esse ex mortalitate, sicut tamen venialis
ex eo, quod à DEO non imputentur.

85. Ceterum etiam est contra Wicleffum,
non omnia peccata reprobator esse mortalia;
nam peccata complura in se ipsis, absque facta
comparatione cum ipsis, qui ea admittunt, sunt
venialis: & hinc comparantur à Scriptura festu-
ce. Luc. 6. v. 41. novissimo minuto. Luc. 12. v.
59. culicis. Matth. 23. v. 24. cūm alia graviora
comparantur carmeli apud eundem S. Mattheum
ibidem: nec ipsis, unde sunt mortalia in reprobis:
ceterè reprobatio sequitur peccata gravia, non
talia facit. Aequaliter certum est, peccata infide-
li non omnia esse mortalia; possunt enim
omnes non justificari, adeoque etiam infideles,
facere opera moraliter bona, ceterè non mala,
ut expresum tradit Trident. sess. 7. can. 7. & cur
non possint sacerdos etiam venialis mala? aut
quis dicat, omne verbum oris omnium in infidei es-
se mortale peccatum? Econtra etiam certum
est, non omnia peccata electorum esse venialis;
nam Adæ, Davidis, & aliorum praedestinato-
rum, atque modò Sanctorum, peccata, fuere
gravia, seu mortalia. Quare jam, quomo-
do ergo inter se differant peccatum mortale, &
venialis, vel quibus definitionibus, aut descrip-
tionibus discriminantur.

86. Varias descriptions peccati mortali,
& veniales, itemque differentias inter haec duo,
videre potes apud Tannerum tom. 2. disp. 4. q. 5. dub. 5. num. 10.
quibus videtur ipse contentire. Idem tradit
Layman l. 1. tr. 3. c. 5. n. 12. citans insuper Na-
varrum, & Medinam: additique, sobrios quo-
que, & vigilantes, posse subita passione ira,
timor &c. vel etiam alienis cogitationibus ita
implicari, aut distrahi, ut non sint capaces ma-
joris deliberationis, quam semipotiti, aut femi-
narii, hoc est, tantum imperfecti.

87. Oviedo in 1. 2. tr. 4. contr. 1. punc.
2. n. 27. adit sequentes conjecturas, ex quibus prudentes posse inferri, non adiuvante, nisi
imperfectam deliberationem. 1. Si etas sit im-
becillis; hinc ante septennium, ait, in dubio
præsumi imperfectam deliberationem. 2. Si
quis sape firmiter statuit, non peccare mortali-

te;